

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

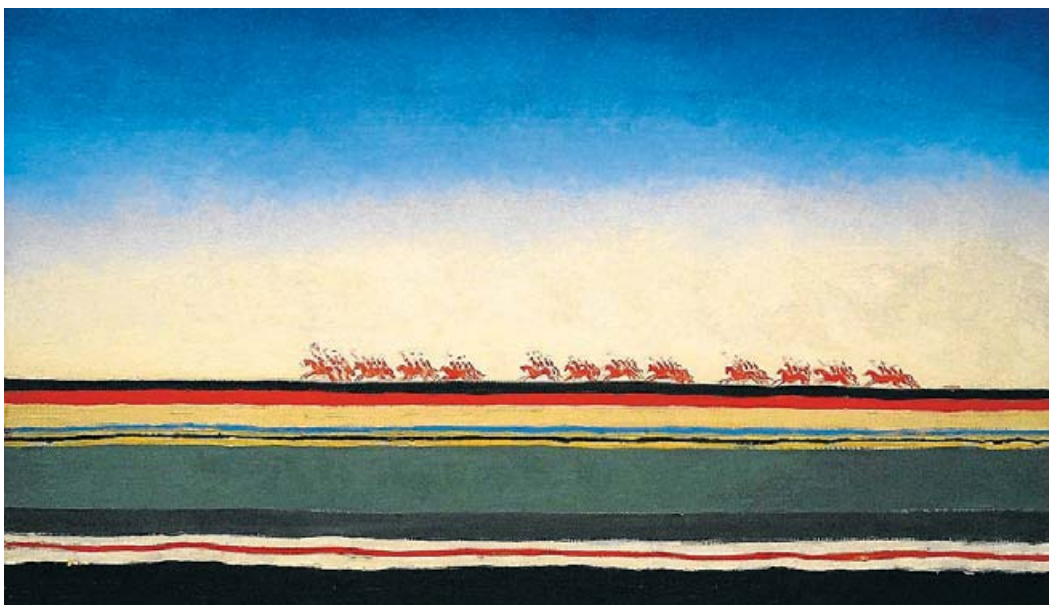

Bloqueig econòmic total

Tenim un problema greu que caldrà anar recordant sistemàticament: la Institució de les Lletres Catalanes té els comptes bloquejats des del 20 de setembre. Calia evitar que la Generalitat destinés recursos públics al referèndum de l'1 d'octubre. La mateixa mesura es va aplicar a 300 entitats culturals (curiosament, l'Institut Ramon Llull ha rebut un tracte més benèvol perquè administrativament és diferent de la ILC). Però el que va ser un càstig preventiu, com quan es retiraven les putes i els gitanos del carrer abans d'una visita de Franco a Barcelona, ha acabat sent un bloqueig econòmic total sense data de venciment. La ILC, segons la seva directora, Laura Borràs, només disposa de diners per pagar nòmines i serveis (llum, aigua i neteja). Amb l'aplicació de l'article 155, evidentment, res no ha canviat, al contrari. I no sembla que les properes eleccions puguin arreglar-ho. La Generalitat continuarà intervinguda, guanyi qui guanyi. Això ha significat la paralització, particularment, de dos dels serveis més eficients que mai havia tingut la nostra administració: els programes *Lletres en viu* i *Lletres a les aules*. El primer, bàsicament, porta els autors a les biblioteques per participar en els Clubs de Lectura, el segon, porta els autors a les escoles i els instituts, per fer xerrades amb els alumnes.

Com sobreviure?

Com que el camí no passa perquè els autors treballin sense cobrar, ja que és un servei cultural professional, les solucions són diverses però demanen imaginació. Estem acostumats a resistir, a sobreviure en les pitjors condicions. Però el problema actual ens agafa en un moment històric en què el concepte *low cost* s'aplica a tots els àmbits de la vida. I en la cultura, més. La cultura es paga a través dels impostos i estem acostumats a no pagar mai. Les biblioteques públiques, a més, en fan bandera, amb tota la raó: els nostres serveis són públics i gratuïts. Repetim, els autors i la Institució de les Lletres Catalanes hi posarem imaginació. Caldrà variar l'esquema organitzatiu d'aquestes trobades tan fèrtils entre escriptors i lectors, entre escriptors i estudiants. Intentant una nova implicació dels ajuntaments, per exemple. Perquè l'objectiu principal és ben clar: no podem perdre-ho. No ens ho podem permetre. ♦

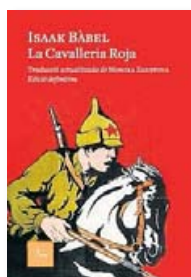
MALEVITX / WIKIPEDIA

El taumaturg Isaak Bàbel

XENIA DYAKONOVA

Isaak Bàbel (1894-1941), un dels estilistes més atrevits de la literatura russa, va ser un escriptor precoç. Nas-

cut a Odessa, fill d'un comerciant jueu obsessionat amb la seva educació, d'adolescent es passava el dia estudiant hebreu, ciències exactes, la Bíblia i el Talmud. En els moments d'esbarjo, anava a veure el mar, jugava a billar a les cafeteries gregues o passejava per Moldavan-ka, el barri jueu de la seva ciutat, pintoresc i *canalla*, que es convertiria en l'escenari dels seus *Contes d'Odessa*. Als catorze anys ja escrivia relats –primer en francès, per imitar Flaubert i Maupassant, després en rus–, els refeia mil vegades (un costum que mantindria sempre) i estava segur de la seva vocació. El 1915 es va traslladar a Sant Petersburg. Portava els seus contes

LA CAVALLERIA ROJA
ISAIAK BÀBEL
PROA / ESPUELA DE PLATA
TRADUCCIÓ DE MONIKA ZGUSTOVA
290 PÀG. / 17,50 €

a les redaccions de les revistes literàries, i a tot arreu, en veure un jove semita amb ulleres, li deien que faria millor de buscar feina en una botiga. Bàbel no es rendia: va tenir la gosadia d'escriure al prosista més influent de l'època, Maksim Gorki, i aquest no només el va admirar, sinó que va acabar sent el padri de la seva primera publicació.

Entre el 1919 i el 1921 Bàbel va participar en la guerra poloneso-soviètica, i al cap de cinc anys va treure la primera edició de *La Cavalleria Roja*, un recull de contes en què narra, amb un llenguatge exuberant, ple de metàfores hiperbòliques, la vida quotidiana dels soldats. Hi apareixen com a homes condemnats a la crueltat, la brutícia, la proliferació de polls i la tristesa de saber-se personatges d'un malson grotesc. Els seus plaers escassos també tenen gust de misèria: les borratxeres i les cites amb dones que s'hi entreguen per pura desesperació i els contagi-

en “malalties lletges”. Com era d'esperar, un retrat tan poc heroic de l'exèrcit va provocar la indignació de molta gent. Semion Budionni, el cap de la Cavalleria Roja, va publicar un article en què afirmava que tot allò eren calúmnies i que Bàbel era un degenerat. Stalin mateix va dir que Bàbel no havia entès “el veritable sentit de la guerra” i segur que podria haver-lo ajudat a entendre'l, si no fos perquè Gorki va tornar a intercedir pel seu amic. Segons Gorki, només unes descripcions sinceres poden fer que el lector s'estimi aquests homes, amb polls i tot. És cert, però crec que l'originalitat i la grandesa del llibre radiquen en l'alegria que brolla del seu teixit verbal, en la fascinació per la bellesa del món que s'esmuny per les esclertes d'una realitat espantosa. Liútov, el protagonista, tot i tenir un cognom que ve de *liuti*, cruel, no ho és gens: té un cor sensible i és capaç d'admirar, per un instant, fins i tot un comandant tirànic per la gràcia amb què s'aixeca per saludar un subordinat. “En alçar-se, amb la púrpura dels seus pantalons va tallar la sala en dues meitats, com una bandera talla el cel –hi llegim–. Les seves llargues cames semblaven noies embotides fins a les espatlles en resplendents botes de muntar”.

Entre els admiradors de *La Cavalleria Roja* hi ha hagut escriptors magnífics: Vladímir Maiakovski, Thomas Mann, André Malraux... i Gabriel Ferrater. Un dels poemes més críptics de *Les dones i els dies* es titula *Babel* i conté un seguit de referències al llibre i a la biografia del seu autor. L'últim vers i mig són sis paraules en rus que volen dir “la més senzilla de les habilitats: la de matar un home”. És una cita del relat *Després de la batalla* i alhora una al·lusió a la mort de Bàbel, acusat d'espia contrarevolucionari i afusellat en un soterrani el 1941. Aquesta habilitat tècnica li és negada a Liútov, que ho lamenta perquè sap que el tenen per covard. Bàbel, en canvi, posseeix l'habilitat més feliç: la de crear gent de carn i ossos amb la força vital de l'idioma. ♦

La soledat i el seu territori de caça

JOAN GARÍ

La infantesa i l'adolescència són territoris fascinantment propicis per a la literatura i tot aquell alliberament

d'energia purament creativa. No és estrany, doncs, que Benedict Wells haja plantejat *Del final de la soledat* com una història de tres germans que, esdevinguts orfes per la sobtada mort dels pares, han d'aprendre a fer-se valdre en la vida amb el desempament traumàtic que els esdeveniments els han procurat.

Els tres germans són Jules, Marty i Liz. Jules és el narrador. Si dels pares heretem secrets, manies i predisposicions de tota mena, perdre'ls en plena infantesa suposa tallar un fil que no s'havia acabat de descabdellar, deixar sense curar una ferida massa profunda. “Una infantesa difícil –diu Jules– és com

DEL FINAL DE LA SOLEDAT
BENEDICT WELLS
LES HORES / MALPASO
TRADUCCIÓ DE RAMON FARRÉS
320 PÀG. / 19,90 €

un enemic invisible, vaig pensar. No saps mai per on t'atacarà”. Els tres germans acaben en un internat on cadascú desenvolupa la seua personalitat. La Liz és una trencacors: “Per ser una noia era més alta del normal, ben bé metre vuitanta, però encara li agradava més córrer que caminar, confonia sovint l'admiraació amb l'afecte i feia el que li donava la gana. La Liz tenia una curiositat juganera pel cos masculí, quan algú li agradava, no dubtava o temptejava, sinó que simplement atacava. Durant les vacances sovint sortia amb coneguts més grans, i dues vegades ja –no sense orgull– la policia l'havia hagut de portar a casa”.

Marty, al seu torn, era més reservat i estrofolari: “Semblava un petit criminal de Filadèlfia que en qualsevol moment podia assaltar un supermercat i fugir amb cinc dòlars i una bossa de llet”. Jules, probablement, era el preferit del seu pare.

Com aquest volia, acaba fent de fotògraf i, en un moment donat, el descobrim preparant una sèrie d'imatges anomenada *La bellesa de les coses insignificants*. Aquest podria ser també el rètol que més escau a aquest llibre. És impossible no empatitzar amb les coses petites, entranyables, potser també un poc carrinclones. L'estil àgil de l'autor, de gran economia expressiva, molt basat en la força directa dels diàlegs, ens forneix uns passatges delicats que faran les delícies dels amants de la literatura densament emotiva.

La narració comença en 1980 i acaba en 2008. Els protagonistes es fan grans. Jules retroba l'Alva, molts anys després, quan ja té l'edat dels seus pares en morir. Amb ella va coincidir a l'internat. Llavors llegien plegats *El cor és un caçador solitari*, però el temps no ha passat en va. El cor continua de caça. La soledat encara hi és. ♦